

GÜNLÜK GAZETELERİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Seda KONAK¹

Tuğba Selanik AY²

Geliş Tarihi/Received: 01.02.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 22.07.2019

e-Yayın/e-Printed:02.09.2019

DOI: <http://dx.doi.org/>

ÖZ

Bu araştırmanın amacı günlük gazetelerin Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesidir. Bu bağlamda toplam 150 günlük gazete manşet, reklam, görsel, köşe yazısı ve haberler olmak üzere beş ana başlık altında Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan 20 değer temel alınarak doküman analizi yoluyla incelenmiştir; bunun yanı sıra 24 sınıf öğretmeni ile yapılan yüz yüze görüşmeler yoluyla değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmaya ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Doküman incelemesi sonucunda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin tümünün günlük gazetelerde farklı oranlarda yer aldığı belirlenmiştir. Görüşme sonucunda ise sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde gazetelerden yararlanma ve yararlanmama sebepleri; gazeteleri kullanma biçimleri ve gerçekleştirdikleri uygulamalar; gazetelerde en çok yararlandıkları bölümler; gazetelerde en sık rastladıklarını düşündükleri değerler; gazetelerde yer alan olumsuz içeriklere ilişkin görüşler; olumsuz içeriklerden çocukları korumaya yönelik öneriler, çocuklar için çıkarılacak bir günlük gazetede yer alması gereken içerikler bağlamında veriler elde edilmiştir ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Sosyal Bilgiler, Günlük Gazeteler.

Investigating Daily Newspapers In Terms Of Values In Social Studies Curriculum

ABSTRACT

The aim of this study is analyzing daily newspapers in terms of values which are given in social studies curriculum. Within the context of that in total 150-days newspapers by five major topics which were; headlines, advertisements, images, columns and reports, investigated by document analyzing in the basis of 20 values that are in Social Studies curriculum; besides, the opinions of primary school teachers on making use of newspapers for values education, were tried to be defined as a means of face-to-face interviews that had been made with 24 primary school teachers. Following the document searches, it was specified that all of the values in Social Studies curriculum are seen in newspapers at different rates. As results of interviews, several findings were obtained such as: Reasons of primary school teachers for benefiting or not from newspapers throughout values education processes; the ways their using of newspapers and the practices they carry out; the parts which from they make use of newspapers most; the values that they think they encounter most in newspapers; the opinions on negative contents take place in newspapers; advices for protecting children from negative contents; contents which should be shown in a newspaper that is released for children. Some suggestions were given in the light of these results.

Keywords: Values Education, Social Studies, Daily Newspapers

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitimden beklentiler toplumsal, eğitsel ve sosyal bağlamda değişmiştir. Buna sebep Dünya’da yaşanan değişimlerdir. Teknolojinin hızla ilerlemesi, kültürel değerlerde ve aile yapılarındaki değişim, zararlı alışkanlıklara sahip olan birey sayısındaki artış eğitime ve eğitimden beklentilere de yansımıştır. Bu değişimler sonucunda eğitimin değer kazandırma işlevi her geçen gün daha fazla önem kazanmıştır. Günümüzde değerlere bu denli vurgu yapılması aslında değerlere verilen önemin artması değil, değerlere duyulan ihtiyacın artması biçiminde yorumlanabilir (Arslan ve Yaşar, 2007). Değerler eğitiminde okulun rolü yadsınamaz. Çocukların sahip oldukları değerleri belirginleştirmek, bunun yanı sıra onlara yeni değerler kazandırmak, çocukların kendi değer gelişimleri üzerine düşünmelerine yardım etmek için sistemli programlar geliştirmek oldukça önemlidir (Halstead ve Taylor, 2000). Değerler eğitimi bireylere kültürü anlamayı, saygı duymayı,

Year/Yıl 2019, Issue/Sayı 35, 1-21.

**Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde 2016 yılında yüksek lisans tezi olarak savunulmuştur.*

kültüre değer vermeyi ve korumayı; çocukların yaşamlarını etkileyen sosyal etkenleri anlamayı; her bireyin kişisel hak ve özgürlüklerine saygılı biçimde yaşamayı öğrenmesini sağlayan bir süreç olarak ifade edilebilir (Cairns, 2000: 12). İlkokul öğretim programları incelendiğinde değerler eğitimi bağlamında en çok yararlanılabilecek derslerden birinin Sosyal Bilgiler dersi olduğu görülmektedir. Gerek içerdiği konular gerekse yaşamı ele alan bir ders olması nedeniyle Sosyal Bilgiler dersi değerler eğitimi de bünyesinde barındırır. Sosyal Bilgiler dersi içerdiği kazanım, değer, beceri ve ara disiplinler sebebiyle birçok materyalden yararlanmaya olanak tanır. Bu materyallerden biri de günlük gazetelerdir. Gazetelerde yer alan haberler, yaşamın içinden kopup gelen bir gerçeklik içerir. Yaşanmışlık duygusu vermesi sebebiyle de daha kalıcı izler bırakabilir (Karapınar ve Baysal, 2004). Derste öğrenilenleri günlük yaşama aktarma ve öğrencileri motive etme bağlamında gazeteler (Deveci, 2005):

- Öğrencinin kelime bilgisini geliştirir
- Öğretim faaliyetlerini daha canlı ve görsel ağırlıklı bir hale getirir
- Temel beceriler ve yaşam becerileri için birincil ve destek kaynak olarak kullanılabilir
- Değerler eğitimi programlarında önemli ve gerekli bir kaynaktır
- Ders kitaplarından ve yardımcı kaynaklardan daha ucuzdur
- Ders kitaplarından farklı olarak kesilebilir, yapıştırılabilir, katlanabilir ve işaretlenebilir niteliktedir
- Öğrencilerin öğrendiklerini dünyada olup bitenlerle ilişkilendirmelerine yardım ederek, sınıfta kuram ve gerçek arasında bağlantı kurulmasına katkı sağlar
- Öğrencilerin derslerine anlam katarak, her öğrencinin ilgi duyabileceği oranda ve geniş ölçüde konu çeşitliliğine olanak verir.

Yapılan alan yazın taramasında günlük gazetelerin değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sosyal Bilgiler derslerinde etkili bir kaynak olarak kullanılacak günlük gazetelerin bu boyutuyla incelenmesinin etkili bir değerler eğitimi gerçekleştirilebilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu araştırmanın alan yazındaki eksikliği gidereceği umulmaktadır. Araştırmanın amacı günlük gazetelerin Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelemesidir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Günlük gazeteler Sosyal Bilgiler dersi programında yer alan değerleri hangi oranda kapsamaktadır?
- Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama araçları ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Günlük gazetelerin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım, 1996). Günlük gazetelerin incelenmesinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Katılımcılar

Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemek için 24 sınıf öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. 2016 yılı Nisan ayında 24 sınıf öğretmeni ile kendi okullarında yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Tablo 1'de katılımcılara ait bilgiler kod isimleri kullanılarak sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

		f
Cinsiyet	Kadın	12
	Erkek	12
Yaş	20-30	3
	31-40	5
	41-50	8
	50+	8
Öğrenim Durumu	Lisans	15
	Lisans tamamlama	5
	Lisans üstü	4
Mesleki Kıdem	1-10	5
	11-20	8
	21-30	6
	31+	5

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman incelemesi ile elde edilerek veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu; doküman incelemesinde ise toplam 150 günlük gazete kullanılmıştır. Araştırmada günlük gazetelerin doküman analizine tabi tutulmasında aynı gündemin birbirini izleyen günlerde analiz edilmesinin bir sınırlılığa yol açmaması için her ayın farklı günlerinde (her ayın 5. 10. 15. 20. ve 25. günleri olmak üzere) 5 gün olmak üzere toplam 15 gün süre ile Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında gazeteler (Basın İlan Kurumu verilerine göre tirajı en yüksek olarak belirlenen 10 gazete) temin edilerek araştırma kapsamında çözümlenmiştir. Sınıf öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. 7 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu aracılığı ile toplanan verilerde araştırmacı tarafından taslak olarak hazırlanan görüşme formu geçerlilik çalışması için 5 alan uzmanının incelemesine sunularak gerekli incelemeler yapıp dönütler alındıktan sonra, uzmanların önerileri doğrultusunda düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu katılımcılara uygulanmadan önce 3 sınıf öğretmeni ile pilot görüşmeler yapılarak sorular anlaşılabilirlik açısından kontrol edilmiş; son değişiklikler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Günlük gazeteler Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan 20 değer temel alınarak (Aile birliğine önem verme, adil olma, bağımsızlık, barış, özgürlük, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik) incelenmiştir. Ulaşılan veriler manşetler, görseller, köşe yazıları, reklamlar ve haberler temaları altında ele alınmıştır. Elde edilen verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilerek veriler frekanslarla birlikte tablolar biçiminde sunulmuştur. Günlük gazetelerin doküman analizi ile incelenmesinde bir alan uzmanı (Sosyal bilgiler eğitimi ve değerler eğitimi alanında çalışmalar yapan bir alan uzmanı) daha analizleri gerçekleştirmiştir. Daha sonra “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan maddeler üzerinde durularak Miles ve Huberman (1994)’ın belirttiği formül ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılmış; uyum yüzdesi 0.90 olarak elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemek üzere araştırmacı tarafından geliştirilen, 7 açık uçlu sorudan oluşan taslak görüşme formu geçerlilik çalışması için 5 alan uzmanının (sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan) incelemesine sunularak gerekli incelemeler yapıp dönütler alındıktan sonra, uzmanların önerileri doğrultusunda düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu katılımcılara uygulanmadan önce 3 sınıf öğretmeni ile pilot görüşmeler yapılarak sorular anlaşılabilirlik açısından kontrol edilmiş; veri toplama aracına son biçimi verilmiştir. Uygulama aşamasında 24 sınıf öğretmeni ile yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş daha sonra görüşmelerin dökümü yapılmış ve bir alan uzmanı ile ayrı ayrı betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Daha sonra Miles ve Huberman (1994)’ın belirttiği formül ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) uygulanmış; sonuçta 0.91 uyum yüzdesi elde edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen veriler iki ana başlık altında ele alınmıştır. İlk aşamada günlük gazetelerin değerler açısından incelenmesi sonucunda elde edilen verilere yer verilmiş; sonraki aşamada ise günlük gazetelerden değerler eğitiminde yararlanmaya yönelik olarak sınıf öğretmenlerinden elde edilen görüşlere yer verilmiştir. Günlük gazetelerin Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesinde günlük gazeteler manşet, reklam, görsel, köşe yazısı ve haber olmak üzere beş ana başlık

altında ele alınmış; bu ana başlık altında elde edilen veriler tablolaştırılarak sunulmuştur. Tablo 2’de günlük gazetelerin “Manşet” bölümlerinde yer alan değerlere ilişkin elde edilen veriler verilmiştir:

Tablo 2. Gazetelerin Manşet Bölümlerinde Yer Alan Değerler

Değer	Olumlu (f)	%	Olumsuz (f)	%	Toplam (f)	%
Sorumluluk	50	43.8	2	1.7	52	45.5
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	21	18.4	0	0	21	18.4
Adil Olma	9	7.89	0	0	9	7.89
Bilimsellik	7	6.14	1	0.87	8	7.01
Duyarlılık	6	5.26	1	0.87	7	6.14
Sevgi	6	5.26	1	0.87	7	6.14
Dayanışma	4	3.50	0	0	4	3.50
Dürüstlük	0	0	3	2.63	3	2.63
Çalışkanlık	1	0.87	0	0	1	0.87
Özgürlük	1	0.87	0	0	1	0.87
Vatanseverlik	1	0.87	0	0	1	0.87

Tablo 2 incelendiğinde günlük gazetelerin manşet bölümlerinde en sık rastlanan değer olarak ilk sırada sorumluluk (% 45.5) değerinin yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda gazeteler toplumda sorumluluk bilinci yaratmada dikkat çekici yayınlar olarak gösterilebilir. Bu amaçla da değerler eğitiminde kullanılabilir. İncelenen gazetelerde sorumluluk değeri “Meclisin olağanüstü toplanması boynumuzun borcu!” (D gazetesi:1) manşetiyle; Sağlıklı olmaya önem verme değeri “Minik Zehra ameliyat olmazsa ölecek.” (B gazetesi: 4) manşetiyle; adil olma değeri “Adalet istiyoruz!” (K gazetesi:2) manşetiyle; bilimsellik değeri “Ormanlara tekno kalkan hazırladılar.” (C gazetesi: 6) manşetiyle; duyarlılık değeri “ Sokak hayvanlarını sahipsiz bırakmadılar!” (B gazetesi: 3) manşetiyle; sevgi değeri “Annesine olan tutkusu hayatını kurtardı.” (M gazetesi: 2) manşetiyle; dayanışma değeri “Yaralı caretta için seferberlik!” (D gazetesi:4) manşetiyle; dürüstlük değeri “Söz verdiysen tutacaksın!” (A gazetesi:2) manşetiyle; çalışkanlık değeri “Bu bir milat, çok çalışacağız.” (F gazetesi: 20) manşetiyle; özgürlük değeri “İfade özgürlüğü için yola çıktılar.” (H gazetesi: 4) manşetiyle; vatanseverlik değeri “Şehitler ölmez vatan bölünmez!” (C gazetesi:1) manşetiyle yer almıştır. Ayrıca tablo incelendiğinde diğer değerlerin aksine dürüstlük değerinin manşetlerde olumlu olarak yer almadığı görülmektedir. Reklam bölümünde yer alan değerler incelendiğinde değerlerin tümüne olumlu boyutuyla yer verildiği görüldüğü için tablo 3’te olumlu-olumsuz biçiminde ayırım yapılmamıştır. Tablo 3’te günlük gazetelerin “Reklam” bölümlerinde yer alan değerlere ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir:

Tablo 3. Gazetelerin Reklam Bölümlerinde Yer Alan Değerler

Değer	f	%
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	48	60.7
Aile Birliğine Önem Verme	14	17.7
Çalışkanlık	6	7.59
Sevgi	4	5.06
Özgürlük	2	2.53
Dayanışma	2	2.53
Hoşgörü	2	2.53
Sorumluluk	1	1.26

Tablo 3’te de görüldüğü gibi günlük gazetelerin reklam bölümleri değerler açısından incelendiğinde sağlıklı olmaya önem verme değeri ile ilgili reklamlar ilk sırada (%60.7) yer almaktadır. Tabloda yer alan verilere bakıldığında günlük gazetelerde yer alan reklamların sağlığa önem vermekle ilgili olumlu mesajlar içerdiği söylenebilir. Gazete reklamlarında sağlıklı olmaya önem verme değeri “Sağlıktan gelen güzellik” (D gazetesi: 11) cümlesiyle; aile birliğine önem verme değeri “Ailenizin onayladığı şeker” (N gazetesi: 22) cümlesiyle; çalışkanlık değeri “Yaşam kalitesi için çalışır!” (L gazetesi:13) cümlesiyle; “sevgi değeri “Aşkımın erir misin?” (A gazetesi: 17) cümlesiyle; özgürlük değeri “Kendi kurallarını yarat” (M gazetesi: 6) cümlesiyle; dayanışma değeri “Birlikten kuvvet doğar” (H gazetesi: 19) cümlesiyle; hoşgörü değeri “Düşüncelere baskı yapmıyoruz.” (D gazetesi: 21) cümlesiyle; sorumluluk değeri “İnsan için her yerde” (A gazetesi: 3) cümlesiyle yer almaktadır. Tablo 4’te günlük gazetelerin “Görsel” bölümlerinde yer alan değerlere ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir:

Tablo 4. Gazetelerin Görsel Bölümlerinde Yer Alan Değerler

Değer	Olumlu (f)	%	Olumsuz (f)	%	Toplam(f)	%
Dayanışma	81	15.6	0	0	81	15.6
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	70	13.5	0	0	70	13.5
Çalışkanlık	61	11.7	0	0	61	11.7
Sevgi	60	11.6	0	0	60	11.6
Vatanseverlik	54	10.4	4	0.77	58	11.2
Sorumluluk	31	5.99	3	0.58	34	6.57
Aile Birliğine Önem Verme	27	5.22	0	0	27	5.22
Bilimsellik	23	4.44	0	0	23	4.44
Estetik	23	4.44	0	0	23	4.44
Temizlik	18	3.48	5	0.96	23	4.44
Barış	19	3.67	0	0	19	3.67
Yardımseverlik	13	2.51	0	0	13	2.51
Duyarlılık	5	0.96	8	1.54	13	2.51
Saygı	7	1.35	0	0	7	1.35
Dürüstlük	0	0	3	0.58	3	0.58
Özgürlük	0	0	2	0.38	2	0.38

Tablo 4'te de görüldüğü gibi günlük gazetelerde yer alan görseller değerler açısından incelendiğinde ise ilk sırada (% 15.6) dayanışma değeri yer almaktadır. Gazetelerin içerdiği olumlu mesajlar ile toplumda farkındalık oluşturmada ve toplumsal dayanışmayı sağlamada etkili yayınlar olduğu söylenebilir. Tablo 4 incelendiğinde dürüstlük ve özgürlük değerlerinin ise diğer değerlerin aksine görsellerde olumlu olarak hiç yer almadığı görülmektedir. Tablo 5'te günlük gazetelerin "Köşe Yazısı" bölümlerinde yer alan değerlere ilişkin elde edilen veriler verilmiştir:

Tablo 5. Gazetelerin Köşe Yazısı Bölümlerinde Yer Alan Değerler

Değer	Olumlu(f)	%	Olumsuz(f)	%	Toplam(f)	%
Sorumluluk	278	19.6	81	5.71	359	25.3
Duyarlılık	108	7.61	42	2.96	149	10.5
Adil Olma	117	8.25	23	1.62	140	9.87
Dürüstlük	30	2.11	82	5.78	112	7.89
Saygı	28	1.97	53	3.73	81	5.71
Özgürlük	45	3.17	36	2.53	81	5.71
Barış	80	5.64	0	0	80	5.64
Bağımsızlık	49	3.45	23	1.62	72	5.07
Sevgi	30	2.11	28	1.97	58	4.09
Çalışkanlık	44	3.12	9	0.63	53	3.73
Vatanseverlik	37	2.60	13	0.91	50	3.52
Hoşgörü	18	1.26	32	2.25	50	3.52
Yardımseverlik	31	2.18	8	0.56	39	2.75
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	28	1.97	5	0.35	33	2.32
Dayanışma	21	1.48	6	0.42	27	1.90
Bilimsellik	14	0.98	0	0	14	0.98
Temizlik	8	0.56	4	0.28	12	0.84
Estetik	8	0.56	0	0	8	0.56

Tablo 5'te de görüldüğü gibi gazetelerin köşe yazısı bölümleri değerler açısından incelendiğinde en sık yer alan değer sorumluluk (%25.3) değeridir. Dürüstlük, saygı ve hoşgörü değerlerinin ise köşe yazısı bölümlerinde olumludan çok olumsuz olarak yer aldığı görülmektedir. Günlük gazetelerde yer alan köşe yazıları incelendiğinde sorumluluk değeri ile ilgili "Hükümetin bu konuda sorumluluk alması sevindirici" (B gazetesi:18); duyarlılık değeri ile ilgili "Sürücülerin daha duyarlı olması gerektiğine inanıyorum" (K gazetesi: 12); adil olma ile ilgili "Baskılar artınca soruşturma geçici olarak durduruldu ve Adalet Bakanı başsavcıyı görevden aldı" (C gazetesi: 7); dürüstlük değeri ile ilgili "Avcı palavrası sıkışmış değilim, sözüm söz!" (D gazetesi: 9); saygı değeri ile ilgili "Bu cesur insanları anmak için buradayız"(M gazetesi: 4); özgürlük değeri ile ilgili "Birkaç saat sonra özgürlüğe çıkacağımı bilmeme rağmen gene de o ortamın gündüz karanlığı ağır psikolojisiydi bu" (B gazetesi: 16); barış değeri ile ilgili "İlk adım şiddet sarmalının kırılması, terör örgütünün faaliyetlerine son vermesidir" (D gazetesi: 13); bağımsızlık değeri ile ilgili "Ne mi düşünüyorum? Ülkenin bağımsızlığı konusunda ben de endişeliyim" (H gazetesi: 6); sevgi değeri ile ilgili "Duruşu, bakışı, vücut dili ile bambaşka biri oluveriyor, onu sevmemek imkânsız" (N gazetesi, 8); çalışkanlık değeri ile ilgili "Şirket

tarafından doğalgaz varlıklarının geliştirilmeye çalışılacağına önem verileceği duyurulmuştu” (B gazetesi: 19); vatanseverlik değeri ile ilgili “ Bu vatanperver gazetecileri terör yandaşlığıyla suçlamak kallesliktir” (L gazetesi: 8); hoşgörü değeri ile ilgili “Mesele sağ- sol meselesi değil. Senden farklı söyleyeni de dinleyebiliyorsan bu havuzda yer alabilirsin” (D gazetesi: 11); Yardımseverlik değeri ile ilgili “ Vakıf ayrıca maden faciasında babalarını kaybeden çocuklara da burs verecek” (B gazetesi: 4); sağlıklı olmaya önem verme değeri ile ilgili “Önceliğimiz her zaman ekmek su kadar değerli olan eğitim ve sağlığımız yönünde olmalı” (C gazetesi: 14); dayanışma değeri ile ilgili “ Çocuklar hayvan haklarını koruma konusunda yetişkinlere dayanışma dersi verdi” (H gazetesi: 6); bilimsellik değeri ile ilgili “Suyun üzerinde rahatça hareket edebilen bir böceğin atlama hareketini model alan bilim adamları yüzeyde rahatça ilerleyebilen bir robot üretti” (K gazetesi: 16); temizlik değeri ile ilgili “ Su politikaları uzmanı ise Marmara Denizi’nin bir iç deniz olduğunu ve Kurbağalıdere atığının ön artımadan geçmeden Marmara’ya bırakılmasının ciddi tehlikeler yaratacağını söylemişti” (C gazetesi: 13); estetik değeri ile ilgili “ Sergideki tabloların her biri insan ruhuna ilaç niteliğindeydi” cümlesi ile yer almaktadır. Tablo 6’da günlük gazetelerin “Haber” bölümlerinde yer alan değerlere ilişkin elde edilen veriler verilmiştir:

Tablo 6. Gazetelerin Haber Bölümlerinde Yer Alan Değerler

Değer	Olumlu(f)	%	Olumsuz(f)	%	Toplam(f)	%
Dayanışma	750	9.79	465	5.95	1165	15.2
Duyarlılık	358	4.67	292	3.81	950	12.4
Sorumluluk	474	6.19	259	3.38	733	9.57
Dürüstlük	308	4.02	279	3.64	587	7.66
Adil Olma	361	4.71	154	2.01	515	6.72
Çalışkanlık	423	5.52	87	1.13	510	6.60
Sevgi	274	3.57	232	3.03	506	6.61
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	342	4.46	160	2.09	504	6.58
Saygı	155	2.02	206	2.69	463	6.04
Bağımsızlık	272	3.55	146	1.90	418	5.46
Özgürlük	154	1.7	156	2.03	310	4.05
Aile Birliğine Önem Verme	181	2.01	44	0.57	225	2.93
Barış	200	2.61	0	0	200	2.61
Yardımseverlik	139	1.81	52	0.67	191	2.49
Bilimsellik	138	1.80	19	0.24	157	2.05
Hoşgörü	38	0.49	58	0.75	96	1.25
Estetik	52	0.67	18	0.23	70	0.91
Temizlik	16	0.20	24	0.31	40	0.52
Misafirperverlik	14	0.18	0	0	14	0.18

Tablo 6’dan anlaşılacağı üzere günlük gazetelerin haber bölümlerinde ilk sırada dayanışma (%15.2) değeri yer almaktadır. Toplumsal dayanışma dönem ayırt etmeksizin toplum olarak her zaman sahip olunması istenen bir özelliktir. Bu özelliğin gazeteler aracılığıyla topluma kazandırılabilmesi için dayanışma değerine gazetelerde sıkça yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Bunun yanı sıra tablo incelendiğinde saygı, özgürlük, hoşgörü ve temizlik değerlerinin haberlerde olumludan çok olumsuz olarak yer aldığı görülmektedir. Günlük gazetelerdeki haberler Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelendiğinde *dayanışma değeri* ile ilgili “Tüm siyasilerin bir araya gelmesi ve bu konuda dayanışma içerisinde olması gerekmektedir”(B gazetesi: 10); *duyarlılık değeri* ile ilgili “8 Sivil Toplum Kuruluşu teröre karşı yayınladığı ortak bildiriye ‘Birlikte tavır alıp sağduyumuzu korumak vazifemizdir’ açıklamasını yayınladı” (K gazetesi: 4); *sorumluluk değeri* ile ilgili “Ayağı yere basan, netice alıcı ve örgütün silah bırakmasını sağlayıcı tedbirleri uygulayacağız” (C gazetesi: 6); *dürüstlük değeri* ile ilgili “Çalıntı yelekleri bulanlar otel çalışanlarına teslim ettiler” (K gazetesi: 2); *adil olma* değeri ile ilgili “Asgari geçim indirimini ülkemizde yalnızca ücretliler için uygulanıyor. Oysa bu sistem beyanname veren tüm mükellefleri kapsamalı” (B gazetesi: 13); *çalışkanlık değeri* ile ilgili “İşimizin kolay olmadığının farkındayız ama çalışıp lige moralli girmeyi planlıyoruz” (A gazetesi: 19); *sevgi değeri* ile ilgili “Haklıydı fakat arkadaşı da ona olan sevgisinden böyle bir ziyaret düşünmüştü” (H gazetesi: 14); *sağlıklı olmaya önem verme* değeri ile ilgili “ 8 yaşındaki çocuğa iki el nakledildi” (L gazetesi: 5); *saygı değeri* ile ilgili “ ‘Müşterilere gereken saygıyı gösteriyoruz’ dedi” (H gazetesi: 9); *bağımsızlık değeri* ile ilgili “Bağımsızlığımızın tehdit altında olduğu şu günlerde birlikte hareket etmeliyiz’ demişti” (H gazetesi: 7); *özgürlük değeri* ile ilgili “Kanaat açıklama ve ifade hürriyeti sınırlarını aştığı kararına varılarak dokunulmazlığın kaldırılmasını talep etti” (B gazetesi: 14); *aile*

birligine önem verme değeri ile ilgili “Öneriler arasında kendisi ve çocukları evlenecek memurları en heyecanlandırıcı talep ise evlenme yardımı ödeneği oldu” (N gazetesi: 15); *barış değeri* ile ilgili “Bir an önce karşılıklı silahların susacağı demokratik bir basıncı yaratmamız lazım” (D gazetesi: 8); *yardımsızlık ve bilimsellik değeri* ile ilgili “Gaziantep’te bilgisayar olmamasına rağmen internet aracılığıyla katıldığı kurslar sayesinde yazılım geliştirmeye başlayan 14 yaşındaki Hümem Elhassan’a bir hayırsever tarafından bir bilgisayar hediye edildi” (K gazetesi: 17); *hoşgörü değeri* ile ilgili “Toplum olarak hoşgörümüzü korumalıyız şeklinde açıklama yapmıştı” (D gazetesi: 11); *estetik değeri* ile ilgili “Büyüleyici koyuları, hafif meltemi, baş döndüren tarihiyle Şövalyeler Adası Rodos’ta eşsiz bir rüya sizi bekliyor” (C gazetesi: 7); *temizlik değeri* ile ilgili “Sudaki atıkların temizlenmesi için köy halkı yardım bekliyor” (A gazetesi: 12); *misafirperverlik* değeri ile ilgili “Marmaris en zengin prensi ağırladı” cümleleri yer almaktadır.

Araştırmanın bir diğer boyutunda günlük gazetelerin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak değerler eğitimi bağlamında incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Sınıf öğretmenlerine değerler eğitimi bağlamında gazetelerden yararlanıp yararlanmadıkları sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin %20’si (f=5) gazetelerden yararlandığını; %80’i (f=19) ise gazetelerden yararlanmadığını ifade etmiştir. Tablo 7’de sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanma ve yararlanmama sebepleri verilmiştir:

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Gazetelerden Yararlanma/Yararlanmama Sebepleri

Günlük Gazetelerden Yararlanma Sebepleri	Kolay ulaşılabilir Ders konuları ile bağlantılı Güncel İlgi çekici Değerler eğitimi için uygun Ev ödevi için uygun
Günlük Gazetelerden Yararlanmama Sebepleri	İçerikler olumsuz Gazeteler haber değeri taşıyor Düzenli gazete okuma oranı düşük Her öğrenci gazeteye ulaşamıyor Ders süresi yeterli değil Gereksinim duyulmuyor Öğrencilerin yaş düzeyine uygun değil

Tablo 7’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri gazetelerden yararlanma sebeplerini kolay ulaşılabilir, güncel, ilgi çekici vb. sıralamışlardır. Günlük gazetelerden yararlanmadıklarını ifade eden öğretmenler ise, günlük gazetelerin içeriklerinin olumsuz olduğunu, öğrencilerin yaş düzeyine hitap etmediğini, ulaşılması zor yayınlar olduğunu ve gazetelere ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle olumsuz görüş belirten sınıf öğretmenlerinin günlük gazeteleri kullanmama gerekçeleri incelendiğinde bu olumsuzluğun sebebi olarak daha çok günlük gazetelere düzenli biçimde öğrencilerin ulaşmasının zorluğu ve günlük gazetelerin çocukların gelişim ve düzeyi açısından uygun olmayan içeriklerinin vurgulandığı görülmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak sınıflara düzenli olarak gazete alınması ya da günlük gazetelerin her gün çıkaracağı çocuk ekleri önerilebilir. Gazetelerin değerler eğitimini kapsadığını ifade eden Beyza Öğretmen:

“Gazetede okuduğum haberlerde insanların davranışları, birbirlerine olan tavırları, köşe yazılarından okuduklarımdan çıkarımlar yapıyorum ve bunları öğrencilerin seviyelerine indirerek onlarla paylaşıyorum. Beraber tartışıyoruz. Dolayısıyla yararlanmış oluyorum” demıştır. Gazetelerin kolay ulaşılabilir olduğunu belirten Burak Öğretmen ise düşüncelerini

“Biz birçok bilgiye ulaşmada, bilgiyi takip etmede ulaşabildiğimiz en iyi kaynaklardan bir tanesi gazeteler. O nedenle bol bol kullanıyoruz.” biçiminde belirtmiştir.

Gazete içeriklerinin olumsuz olması sebebiyle derslerinde gazetelerden yararlanmadığını ifade eden Ali Öğretmen:

“Gazete almıyorum. Bir yerde rastlarsam elime aldığım zaman okunacak fazla bir şey bulamıyorum. Gazetelerdeki olumsuz içeriklerin çocuklar için uygun olmadığını düşünüyorum. Gazete kullanmayı tercih etmiyorum.” sözleriyle düşüncelerini dile getirmiştir.

Gazetelere ihtiyaç duymadığını belirten Elif Öğretmen ise:

“Gazeteye ihtiyaç duymadık. Bizze gönderilen kaynaklar veya internet üzerinden kaynaklar yeterli oluyor. Yakın zamanda günlük basılı gazetelerin kaynak anlamında bir şeyler sunacağıyla ilgili bir inancım yok. Zaten internetten ulaşması daha kolay oluyor.” ifadelerini kullanmıştır.

Sınıf öğretmenlerine derslerde gazetelerin hangi bölümlerinden daha çok yararlandıkları sorulmuştur. Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin gazetelerde en sık yararlandıkları bölümler ve yararlanma sebepleri verilmiştir:

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında Gazetelerde En Sık Yararlandıkları Bölümlere İlişkin Görüşleri

Görseller	Haberler ders konularının somutlaştırılmasına yardımcı oluyor Çocuklar için ilgi çekici
Manşetler	Puntolarının büyük olması sebebiyle dikkat çekiyor Görsellik taşıyor
Haberler	Bilimsel konularla ilgili haberleri ders içeriği ile ilişkilendirerek kullanıyorum Sanatsal haberleri ders içeriği ile ilişkilendirerek kullanıyorum Spor haberlerini ders içeriği ile ilişkilendirerek kullanıyorum
Köşe Yazıları	Güncel olayları yorumlayarak öğrencilere mesaj veriyor Öğrencilerin farklı bakış açılarını görmelerini sağlayarak düşündürmeye sevk ediyor Farklı bakış açılarını gözler önüne sererek tartışmaya yönlendiriyor
Reklamlar	Pazarlamaya yönelik kullanılan görsel ve sloganlar öğrencilerin ilgisini çekiyor

Tablo 8’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri gazetelerin en çok görseller, manşetler, haberler, köşe yazıları ve reklamlar bölümlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde sınıf öğretmenlerinin sözü edilen gazete bölümlerini çocuklar için daha ilgi çekici buldukları söylenebilir. Görseller, Manşetler ve Reklamlar bölümleri için sınıf öğretmenleri görsellik boyutuna vurgu yapmıştır. Bu bağlamda çocuklar için çıkarılacak bir gazetede özellikle görsel öğelere ağırlık verilmesinin çocuklar açısından çok daha dikkat çekici olacağı söylenebilir. Bunun yanı sıra değerler eğitiminde kaynak olarak gazetelerin kullanımında görsellerin önem taşıdığı söylenebilir. Gazetelerin en çok görsellerinden yararlandığını ifade eden Semih Öğretmen düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

“Şuanda biz ilkököl düzeyinde eğitim veriyoruz. Yani değerler eğitimiyle ilgili olarak gazetelerden yararlandığımızda görselleri biraz daha ön plana çıkarıyoruz. Resimler üzerinde yorumlar yapıyoruz öğrencilerimize. Yani yazılardan daha ziyade görseller üzerinde duruyoruz.”

Gazetelerin daha çok manşet bölümlerinden yararlandığını ifade eden Mine Öğretmen: “Puntolarının büyük olması nedeniyle manşetlerden yararlanabiliyorum çocuklar için daha ilgi çekici oluyor” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Gazetelerin daha çok haber bölümlerinden yararlandığını ifade eden Zeynep Öğretmen ise

“Ben aile ve çocukla ilgili haberleri takip ediyorum genelde iç sayfalardan duyuru maîyetinde yarışma sonuçları, bilimle ilgili sanatla ilgili haberler olabiliyor. Ben çocuklar için bunları daha faydalı buluyorum.” sözleriyle görüşlerini aktarmıştır. Gazetelerde köşe yazılarını faydalı bulduğunu ifade eden Mehmet Öğretmen “Gazetelerde en çok köşe yazılarından yararlanıyorum çünkü onlar geleceğe ışık tutuyor ve öğrencileri düşünmeye sorgulamaya teşvik ediyor” demiştir.

Gazetelerin en çok reklam bölümlerinden yararlandığını ifade eden Şeyma Öğretmen “Genelde manşetler ve reklamların ilgi çekici olduğunu düşünüyorum. Reklamlarda büyük dikkat çekici görsel varsa kesip panoya asma şeklinde değerlendiriyorum” demiştir.

Sınıf öğretmenlerine gazeteleri değerler eğitimi bağlamında derslerde nasıl kullandıkları sorulmuştur. Tablo 9’da da sınıf öğretmenlerinin derslerde gazeteleri aktif olarak kullanım durumları verilmiştir:

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Gazeteleri Değerler Eğitimi Bağlamında Kullanma Biçimleri

Ev Ödevi Verme	İşlenecek olan konuyla ilgili okula gelmeden önceden haberler bulmalarını isteme Sınıfa ilgilerini çeken konular ile ilgili gazete kupürleri getirmelerini isteme On-line gazetelerde taramalar yapmalarını isteme
Düzenli Gazete Alma	Sınıfa ya da eve haftalık gazete alma Sınıfa ya da eve günlük gazete alma
Sınıfta günlük gazete kullanılarak yapılan uygulamalar	Gazeteyi üzerinde herhangi bir işlem yapmadan getirme Gazetenin ilgili bölümünü kesip getirme

Tablo 9’da da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin günlük gazeteleri derslerde kullanım biçimleri: ev ödevi verme, düzenli gazete alma ve Sınıfta günlük gazete kullanılarak yapılan uygulamalar biçiminde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin günlük gazetelerden yararlanma biçimleri incelendiğinde gerek ders esnasında gerekse ders öncesi ve sonrasında aktif olarak günlük gazetelerin farklı biçimlerde kullanılabileceği söylenebilir.

Günlük gazetelerden ev ödevi verme biçiminde yararlandığını ifade eden Semih Öğretmen düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: *“Vermek istediğimiz konuyu günlük hayatta gazetelerdeki haberlerden yola çıkarak çocuğa daha çok transfer ediyoruz. Konunun durumuna göre araştırma becerilerini geliştirmek için zaman zaman ev çalışmaları olarak da verdiğimiz konular oluyor. Örneğin Atatürk’ün yaşamıyla ilgili gazetelerde yer alan haberleri toplamalarını istiyoruz. Ölüm yıldönümüyle ilgili gazetelerde yer alan haberleri toplayıp sınıfa getirmelerini istiyoruz.”*

Gazeteyi sınıfa kendisinin getirdiğini belirten Duygu Öğretmen *“Gazeteyi derse kendim getirerek dikkat çekmek amaçlı kullanıyorum o günün konusuyla ilgili önceden araştırıyorum getiriyorum çocukların ilgisini çekiyor giriş aşaması için uygun bir materyal.”* ifadelerini kullanmıştır.

Sınıf öğretmenlerine günlük gazetelerden yararlanma bağlamında gerçekleştirdikleri uygulamalar sorulmuş, ulaşılan bulgular Tablo 10’da sunulmuştur:

Tablo 10. Sınıf öğretmenlerinin Günlük Gazetelerden Değerler Eğitimi Bağlamında Yararlanmaya Yönelik Gerçekleştirdikleri Uygulamalar

GÖRÜŞLER

Gazete köşesi oluşturma
İlgi köşesi oluşturma
Gazetenin nasıl okunacağına yönelik tanıtım uygulamaları yapma
Proje türü çalışmalarda araştırma materyali olarak gazetelerden yararlanma
Sınıfta gazete haberi sunma
Sınıf gazetesi tasarlama
Gazete haberlerini tartışmaya yönelik düşün-paylaş etkinliği yapma
Gazetelerden kesilen harflerle ses ağacı oluşturma
Gazetelerdeki haberlerin resimlerini yapma

Tablo 10’da da görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri günlük gazetelerden yararlanma bağlamında gerçekleştirdikleri uygulamalara örnek olarak gazete ve ilgi köşesi oluşturma, gazete tanıtımı, gazete tasarlama vb. etkinlikleri sıralamışlardır. Öğretmenlerin önerdiği uygulamalar incelendiğinde günlük gazetelerin derslerde çocukların aktif katılımını sağlama yönünde uygulamalara yer verildiği görülmektedir. Ancak sınıf dışında gazetelerden yararlanma yönünde ya da aile katılımı ile gerçekleştirilebilecek uygulamalar bağlamında herhangi bir veriye rastlanmamıştır.

Sınıf öğretmenlerinden Semih Öğretmen: *“Sınıfa gelen gazetelerden eğitim materyali olarak yararlanıyoruz. Sunum becerilerini geliştiriyoruz bu şekilde. Araştırma becerisi olarak sınıfa getirdiği gazeteleri arkadaşlarıyla paylaşarak hem görselle ilgili duygularını arkadaşlarına anlatma fırsatını buluyorlar böylece anlatım becerileri gelişiyor.”* diyerek gazetelerin öğrencilerin sunum yeteneklerine katkıda bulunduğunu ve sınıfta düşünüy paylaş etkinliği yapmaya fırsat tanıdığını aktarmıştır.

Esra Öğretmen ise *“Örnek olarak bir gazete düzenlemesi yapılacağı zaman hangi koşulda olursa olsun gazeteleri getiriyorum, incelettiriyorum ve siz bir gazete tasarlayın diyorum. Her grup bir gazete ve dergi tasarlıyor. Kendileri de gazete getiriyorlar ancak benimde mutlaka bulunuyor elimin altında. Onlardan kesip yapııştırıyoruz ve kendileri bir gazete oluşturmuyorlar.”* ifadeleriyle öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek için günlük gazetelerden yararlanılabileceğini belirtmiştir.

Beyza Öğretmen öğrencilerine gazeteleri tanıtmak ve gazete okuma sürecini öğretmek konusunda şu ifadelere yer vermiştir: *“Öğrencilerimin hepsinden gazete getirmelerini istiyorum. Önce inceliyoruz onları hangi bölümler var hangi haberler var. Bazı bölümler özellikle toplumdaki cinayetler işte kadına şiddet vs. bunlar üzerinde çok fazla durmuyorum. Çocukları etkileyebileceğini düşünüyorum. Onların yaşlarına uygun eğlence ve bulmaca bölümleri var. Onun dışında gazetelerde kişisel gelişimle ilgili bölümler var beslenmeyle ilgili bölümler var oralara dikkatlerini çekiyorum. Ufak ufak köşe yazılarından bahsedip onları gösteriyorum. En azından göz aşinalığı olsun diye. Gazete okuma alışkanlığı kazansınlar istiyorum. İnternetten değil de kendileri alarak okusunlar istiyorum. Gazeteyi tanımalarını sağlıyorum.”*

Şeyma Öğretmen ise “Gazetede ki görselleri öğrencilere sunup bir resim yarışması düzenleyebiliriz. Ya da gazetede yer alan ders konularıyla ya da değerlerle ilgili bir haberi resmetlerini isteyebiliriz öğrencilerden. Konuyla alakalıysa sınıflar arası resim dersinde bir yarışma olabilir. Haberi hızlı okuma şeklinde bir yarışma da olabilir belki. Yarışma şeklinde sunulursa çocuklar daha iyi motive olabilirler.” ifadeleriyle gazeteler aracılığıyla çocukların ilgilerini çekebilecek yarışmalar düzenlenebileceğini dile getirmiştir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin ifade ettiği uygulamalar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin bir öğretim materyali olarak gazetelerden etkili biçimde yararlandıkları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerine değerler eğitimi bağlamında günlük gazetelerden en çok hangi derste yararlandıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin hangi derslerde ve derslerin hangi konularında gazetelerden yararlandıklarına Tablo 11’de yer verilmiştir:

Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında Günlük Gazetelerden En Çok Yararlandığı Dersler

Hayat Bilgisi	Milli ve dini bayramlar gibi özel günlerde Ders konularının ve gazetelerin güncellik taşıması Belirli gün ve haftalar ile ilgili kaynak olarak Milli ve dini bayramlar gibi özel günlerde
Sosyal Bilgiler	Sosyal örgütler ile ilgili haberlerde Kaynakların bilinçli kullanımı gibi haberler Belirli gün ve haftalar ile ilgili haberler Yerel yönetimler ile ilgili haberler
Fen Bilimleri	Çevre ile ilgili görsel ve haberler Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile ilgili haberler Doğal Kaynaklar ile ilgili haberler
Türkçe	Okul kitabındaki metinlerle bağlantılı haberler Okuma yazma çalışmalarında gazetelerdeki harflerden yararlanma
Müzik	Müzik haberleri
Matematik	Alışveriş ile ilgili olacak reklamlar Paralarımız ile ilgili görsel ve haberler

Tablo 11’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri değerler eğitimi bağlamında gazetelerden en sık yararlandıkları dersleri Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri, Müzik, Matematik olarak sıralamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde gazetelerin birçok derste aktif olarak kullanılabilmesi, gazete içeriklerinin ders konularıyla bağlantı kurulabilecek özellikte olduğu söylenebilir. Tablo 12’de de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri günlük gazetelerden en fazla Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

Gazetelerden daha çok Hayat Bilgisi ve Türkçe dersinde yararlandıklarını ifade eden Yaşar Öğretmen düşüncelerini “Daha çok konularla ilgili dini bayramlar milli bayramlar mesela 23 Nisanla ilgili. Türkçe dersinde kullanabiliriz mesela bu hafta Nasrettin hocayla ilgili bir parçamız var gazetelerden dergilerden onunla ilgili kütüphane kestiriyorum.” biçiminde; Semih Öğretmen ise “Daha çok hayat bilgisi dersinde yararlanıyoruz. Zaman zaman Türkçe derslerinde yararlandığımız oluyor. Temalarla ilgili eksik bırakılan bölümler varsa bize göre tema sonunda değerlendirmeleri aldığımızda yetersiz gördüğümüz alanlarla ilgili zaman zaman internet ortamında gazetelerdeki görsellerden yararlanıyorum.” şeklinde belirtmiştir.

Elif Öğretmen özellikle Hayat Bilgisi dersinde gazetelerden yararlandığını ifade etmiştir: “Geçen haftaki Hayat Bilgisi dersinde kaynakların kullanımını işledik. Çocukların dergilerden gazetelerden araştırma yapmalarını istedik. Evrimizde kullanılan kaynaklar konusunu çok güzel sunduk biz. Derslerimizde gazeteler arasında veya güncel konular arasında bağ kurmaya çalışıyoruz. Aynı şekilde bağımlılık konusu son dönemde çıkmış gazete veya dergilerde çıkmış haberleri çocuklar kesiyor veya internetten araştırıp geliyor. Bu şekilde çocuklar arkadaşlarına anlatıyor. Biz de bunları panolarda yayımlıyoruz.”

Seda Öğretmen konuyla ilgili olarak “En fazla Hayat Bilgisi dersinde yararlanıyorum. Değerlerle ilgili konularda kullanıyorum doğal afetler konularında çevreyle ilgili konularda kullanıyorum fen dersinde. Örneğin çocuklar yarın konumuz doğal afetler diyor ve bunlarla ilgili resim ve yazı getirmelerini istiyorum bir ön hazırlık oluyor”; Zeynep Öğretmen ise “Hayat Bilgisi dersinde daha çok yararlanıyoruz müzik ve sanatla ilgili olan derslerde de yararlanıyoruz.” ifadelerini kullanmışlardır.

Değerler eğitimine Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde daha çok yer verildiğini ifade eden Mine Öğretmen ise “Değerler zaten Sosyal Bilgiler dersi içerisinde daha çok yer alıyor. Bir iki ve üçüncü sınıfta da Hayat Bilgisi dersinde ve konuya bağlı olarak Türkçe dersinde de değerlerimiz geçiyor. Bunlarla ilgili gazeteler değerlendirilebilir ve yararlanılabilir.” şeklinde düşüncelerini aktarmıştır.

Tek bir derse bağlı kalınmaması gerektiğini, değerlerin tüm derslerde yer alması gerektiğine Burak Öğretmen ise şu cümlelerledikkat çekmiştir: “Değerler eğitiminde gazetelerden yeri geldiğinde Matematik dersinde faydalanıyoruz yeri geliyor Türkçe, yeri geliyor Hayat Bilgisi tüm derslerimizde kullanıyoruz. A dersi B dersi diye ayırmak bana doğru gelmiyor hangi derste fırsat bulursak fırsat eğitimi kapsamında veriyoruz aslında biz bunları fırsat buldukça vererek o anki ilgilerini hem canlı tutuyoruz hem derse ilgilerini topluyoruz hem de o konuda çocuğun alabileceği küçük mesajlar vermeye çalışıyoruz. Yani tüm derslerimizde kullanıyoruz. Onun yanında kulüp çalışmalarında Yeşilay kulübünün yaptığı bağımlılıkla ilgili çalışmalar var bu konularda da değerler eğitimi katarak gazetelerden yararlanıyoruz.”

Sınıf öğretmenlerine günlük gazetelerde en sık rastladıkları değerlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu gazetelerde birçok değere rastlandığını ifade ederken gazetelerde değerlerin yer almadığını ifade eden öğretmenler de olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri Tablo 12’te verilmiştir:

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Gazetelerde En Çok Yer Verilen Değerlere İlişkin Görüşleri

Sınıf öğretmenlerine göre günlük gazetelerde en çok yer verilen görüşler	Yardımsızlık Dürüstlük Dayanışma Vatanseverlik Temizlik Erdem Doğruluk Adalet Bilimsellik Hoşgörü Saygı Demokrasi Sevgi Duyarlılık Özgürlük
Günlük gazetelerde değerlere yer verilmemesine ilişkin görüşler	Gazetecilerin tiraj kaygısı Toplumun değerleri önemsememesi

Tablo 12’de de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri “günlük gazetelerde değerlere yer veriliyor” ve “yer verilmiyor” olmak üzere iki farklı görüş bildirmişlerdir. Günlük gazetelerde değerlerin yer aldığını ifade eden sınıf öğretmenleri en sık karşılaştıkları değerleri yardımsızlık, dayanışma, dürüstlük olarak sıralamışlardır.

Gazetelerde değerlere yer verilmediğini düşünen sınıf öğretmenleri ise bunun sebebini gazetecilerin tiraj kaygıları ve toplumun değerlere önem vermemesi olarak açıklamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında, büyük bir çoğunluğunun gazetelerde değerlere rastladıkları göz önüne alınırsa; günlük gazetelerin değerler eğitimi içine aldığı ve birçok değeri barındırdığı söylenebilir.

Gazetelerde sıklıkla yardımsızlık ve dayanışma değerlerine rastlandığını belirten Sema Öğretmen “Yurt sevgisi en önemlisi ya da gazete haberlerinde en çok sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmalar yer alıyor. Yardımlaşmayı baş alan haberler. Yardıma ihtiyacı olan çocuklar özellikle kendi yaş gruplarını daha yakın hissettikleri için daha fazla ilgilerini çekiyor. Kimsesiz çocuklar, yardıma muhtaç çocuklar daha çok ilgilerini çekiyor. Yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili haberleri sıklıkla görüyorum. Sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmalar doğrultusunda özellikle.”

Yunus Öğretmen “Zaman zaman gazetelerde çıkan yolda bulduğu parayı sahibine teslim eden işçi gibi dürüstlüğü içeren haberler çocuklara iyi bir örnek oluşturması açısından faydalı olabilir” ifadeleriyle dürüstlük değerine vurgu yapmıştır.

Burak Öğretmen ise “Gazetelerden diyelim ki temizlikle alakalı milli duygularla alakalı erdemle alakalı yardımlaşmayla alakalı bulabildiğimiz bütün içeriklerden faydalanmaya çalışıyoruz. Son zamanlarda Suriyeli çocuklar için olsun veya benzer konularda gazetelerde yardımlaşma değerine rastlıyoruz biz de yeri geldikçe vurgulamaya çalışıyoruz.” sözleriyle gazetelerin birçok değeri barındırdığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerine günlük gazetelerde rastladıkları olumsuz içerikler soru olarak yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin gazetelerde rastladıkları olumsuz içerikler Tablo 13’te verilmiştir:

Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Gazetelerdeki Olumsuz İçeriklere İlişkin Görüşleri

Savaş
Terör
Cinayet
Taciz ve tecavüz
Zararlı alışkanlıklar
Kadına şiddet
Çocuk istismarı

Tablo 13'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri günlük gazetelerde rastladıkları olumsuz içerikleri savaş, terör, cinayet, kadına şiddet, taciz ve tecavüz ve kötü alışkanlıklar olarak sıralamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda günlük gazetelerde toplumdaki sorunlara açıkça yer verildiği ancak çocukların gelişimi ve düzeylerine uygun olacak biçimde düzenlemelerin gerçekleştirilmediği söylenebilir.

Görüşleri alınan öğretmenlerden Sema Öğretmen “Kadınların şiddete maruz kaldığı gazete haberleri, tecavüz haberleri, çocuğunun gözünün önünde annesinin bıçaklandığı şiddet içerikli haberler, işkence haberleri, çocuk istismarları. Bunlara çokça rastlıyoruz ve çocukların bunlarla karşılaşmasını istemiyoruz.” sözleriyle; Yunus Öğretmen “Çocukların özellikle psikolojisini etkileyecek öldürme, cinayet veya işte buna benzer içinde patlama görsellerinin yer aldığı savaş haberlerine rastlıyoruz. Bu içeriklerin sadece çocukları değil yetişkinleri de olumsuz etkilediği muhakkak inanın gazetelerde olumlu örneklerden daha çok olumsuz örneklere rastlıyorum desem yalan olmaz.” biçiminde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Semih Öğretmen ise “Genelde kadın erkek eşitliğiyle ilgili olumsuz haberler ve şiddet eğilimli haberler yoğunlukta. Bunlar olumsuz örnek teşkil ediyor bize göre. Yani özellikle kadın erkek eşitliği konusunda güncel olduğu için ben bu konuyu vurgulamak istiyorum. Gazetelerde yanlış, kadını aşağılayan, küçümseyen veya ikinci sınıf insan yerine koyan bir takım haberler gazetelerde sıkça rastladığımız haberler arasında. Bunlar beni çok rahatsız ediyor” sözlerini; Barış Öğretmen “Genelde çocukların seviyesine uygun olmayan şiddet içerikli davranışların yansıtıldığı haberler oluyor. Tabammülsüzlükler sonucunda insanların birbirlerine karşı olumsuz tutumları sergileniyor ve bunlar da öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratıyor. Genelde şiddet üzerinde çok duruluyor bu dikkatimi çekiyor.” ifadelerini kullanmıştır.

Can Öğretmen “Cinsel istismar olayı şu an çok gündemde veya cinayet olayı. Ne bileyim bir savaş olmuş. Yaralılar apaçık görsellerle gazetelerde. Bu çocuğun psikolojisini nasıl etkileyecek? Ahlakla ilgili, değerle ilgili veya dinle ilgili olumsuz içerikler yer alıyor çocukların seviyesine indirilmemiş haberler yoğunlukta” ifadeleriyle olumsuz içeriklerden duydukları rahatsızlığı dile getirmiştir.

Sınıf öğretmenlerine günlük gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için ne tür önlemler alınabileceği sorulmuştur. Alınan yanıtlar “Öğretmen açısından”, “yayın organları açısından”, “aile açısından” ve “çocuk açısından” olmak üzere dört boyutta sunulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin günlük gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için alınabilecek önlemlere ilişkin görüşleri Tablo 14’te görülmektedir:

Tablo 14. Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Gazetelerde Yer Alan Olumsuz İçeriklerden Çocukları Korumak İçin Alınabilecek Önlemlere İlişkin Görüşleri

Öğretmen Açısından	Gazeteyi önce öğretmen incelemeli. Gazetenin nasıl okunacağına yönelik tanıtım uygulamaları Çocuklar olumsuz haber içeriklerine ilişkin bilgilendirilmeli
Yayın Organları Açısından	Haberlerin başında yaş kısıtlaması gibi akıllı işaretler konulmalı Haberlerde olumsuz içerikler sansürlenerek daha az ayrıntı içerecek biçimde verilmeli Gazetede görsellere sınırlandırma getirilmeli Çocuk gazeteleri yayınlanmalı
Aile Açısından	Aile rehberliğinde gazeteden yararlanılmalı Yalnızca içeriği uygun olan gazete haberleri seçilerek çocukların kullanımına sunulmalı Aileler çocukları uygun haberleri okumaya yönlendirmeli Aile değer kazandırmaya yönelik olarak sorumluluklarını yerine getirmeli
Çocuk Açısından	Çocuklar gazetelerden uzak tutulmalı Çocuklar olumsuz içeriklerden kendilerini korumaya ilişkin bilinçlendirilmeli

Tablo 14’te de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin günlük gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için alınabilecek önlemlere ilişkin görüşleri dört tema altında toplanmıştır. “Öğretmen açısından” alt temasında gazete okuma ve inceleme konusunda öğretmenlerin öğrencilere rehber olması gerektiği vurgulanmıştır. “Yayın organları açısından” alt temasında gazetelerde yer alan olumsuz içeriklere yayın organları tarafından bir sınırlandırma getirilmesi ifade edilmiştir. “Aile açısından” alt temasında ailenin gazete

okuma konusunda çocuklarına rehber olması gerektiği belirtilmiştir. “Çocuk açısından” alt temasında ise çocukların olumsuz içeriklerden kendilerini korumak için bilinçlendirilmeleri gerektiğini vurgulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için toplum olarak daha bilinçli davranılması gerektiği bu bağlamda yayın organları, aileler, çocuklar ve öğretmenler boyutlarında ayrı ayrı önlemler alınması gerektiği söylenebilir. Öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitim yoluyla; aileler ise verilecek seminerler ile bilgilendirilebilir.

Günlük gazetelerdeki olumsuz içeriklere yayın organları tarafından sınırlandırma getirilmesi gerektiğini düşünen Mine Öğretmen “Ölçülü, sınırlı, düzeyli haberlerin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Gazetelere de TV’de olduğu gibi sınırlama getirilmeli diye düşünüyorum. Şeffaflık güzeldir ama bazı konularda değil. Gazetelerde yer alan bazı görsellerin çocuklar için zararlı olabileceğini düşünüyorum.” Can Öğretmen ise “Çocuklara yönelik bir gazete düşünülebilir. Çocuk gazetesi mesela ben hiç görmedim. Aslında böyle bir faaliyet yapılabilir. Ama insanlar maddi bir olaya dayandırdığı için kimse bunu düşünmüyor.. Çokta güzel olur ve bu şekilde çocuklara gazete okuma alışkanlığı kazandırabiliriz” ifadelerini kullanmıştır.

Öğrencilerin gazeteleri öğretmen kontrolünde incelemeleri gerektiğine inanan Semih Öğretmen “Eğer derslerde kullanılacaksa önceden biz bir tarama yapıyoruz. Sunum sırasında bu tür haberleri yani gizleyerek keserek ayrıştırarak çocukları bu tarz haberlerden korumaya çalışıyoruz. Eğer gözden kaçırdığımız bölümler olursa hem görsellerle ilgili hem haberlerle ilgili bölümler olursa bu konuyla ilgili düzeltme yapıyoruz. Gazetelerde yer alan konunun doğru olmadığını, sebep sonuç ilişkisi kurarak doğru algılamasını sağlayacak şekilde yeniden ele alıyoruz. Gazeteyi tümüyle sınıfa getirmiyoruz sadece yararlandığımız bölümle ilgili kesip getiriyoruz. Görselle ilgili bir ayrıştırmadan geçiriyoruz daha sonra bu görsellerle çocukları karşı karşıya getiriyoruz.” İfadelerini kullanmıştır.

Çocukları gazetelerdeki olumsuz içeriklerden korumak için aileye görev düştüğünü belirten Şeyma Öğretmen ise “Önlemi çocuğu yetiştirirken alacağız. Yetiştirirken iyiyi güzeli öğreteceğiz. Doğruyu güzeli anlatarak gidersek ve çocuk bunu alırsa bu şekilde olaylar yaşanmaz. Ağaç yaşken eğilir. Eğer çocuğa belli şeyleri küçük yaşta öğretebilirsek ilerde böyle sorunlar olmaz. Eğitim küçük yaşta başlamalı.” Sözleriyle iyi çocuk yetiştirmenin önemini vurgulamıştır. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanmaya ilişkin aile katılımı önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan yanıtlar Tablo 15’de verilmiştir:

Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Günlük Gazetelerden Yararlanmaya İlişkin Aile Katılımı Önerileri

Ailede gazete okuma saati yapılmalı.
Aile okuma alışkanlığı konusunda rol model olmalı.
Çocuk gelişimi ve çocuk eğitimi konusunda aileler bilinçlendirilmeli
Aileler değerler eğitimi etkinliklerine katılmalı
Aileler değerler eğitimi bağlamında okullarla sorumluluğu paylaşmalı
Aileler evlerine düzenli olarak gazete almalı ya da on-line düzenli gazete okumalı

Tablo 15’te de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanmaya ilişkin aile katılımı önerileri olarak ailede gazete okuma saati yapılması gerektiğini, ailelerin çocuklarına model olması gerektiğini, ailelerin bilinçli ve sorumluluk sahibi olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde ailenin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanma konusunda öğretmenlere ve öğrencilere yardımcı olmaları gerektiği, sürece katılım sağlamaları gerektiği ve çocuklara olumlu örnek oluşturmaları gerektiği söylenebilir.

Yaşar Öğretmen “*Aslında bakarsanız yarı yarıya bizde de pay var ama çocuk asıl ailede yetişiyor. Bir çocuğa bakıp ailesi hakkında fikir sahibi olabiliyorsun. Ailenin rolü biraz daha fazla olabilir. Çocuk model olarak ilk başta ailesindeki insanları seçiyor kendine. Özellikle kız çocuğu annesine, erkek çocuğu babasına onlar ne yaparsa, ne uygularsa onları model aldıkları için okula gelmeden ilk eğitim tabi ki aileye düşüyor. Değerler eğitiminin ailede başlayıp okulda devam etmesi gerektiğini düşünüyorum.*” Biçiminde belirtmiştir. Okulda kazandırılacak değerler eğitiminin ailede başladığına, ailenin değerler eğitimine katılımının olmazsa olmaz bir gereklilik olduğuna vurgu yapmıştır.

Esra Öğretmen ise “*Benim velilerime söylediğim bir şey var. İlerde çocuklarınızın ayakta durmasını istiyorsanız lütfen çocuklarınıza kontrol sizde olarak sorumluluk verin. Birakin kendileri yapabildikleri şeyleri kendileri yapsınlar. Önce istediğiniz gibi olmayacak ama zamanla o alışkanlıkları kazanacaklardır. Gazete evin ortasında durmalı çocuk neresini okumak istiyorsa okusun. Etkilendiği olaylar varsa ebeveyn bunu gözlesin. Onlarla ilgili çocuğa açıklama yapın. Gazetede yer alan olumsuz içeriklerinde neden kaynaklandığını açıklasınlar çocuklarına. Değerler eğitimi sadece okulda olmaz ailede başlar.*” sözleriyle ailenin sürece katılımına değinmiştir.

Semih Öğretmen ise konuyla ilgili “*Çocukların bulunduğu ortamlarda cinsel içerikli görseller ve olumsuz haber teşkil edecek, çocuğun psikolojisini bozacak tarzda görsellerin haberlerin bulunduğu gazetelerin ev ortamında, aile ortamında aile bireylerinin yetkice daha üzerinde olan kişiler tarafından getirilirken daha sorumlu davranması için sözlü uyarılarda*

bulunuyoruz ailelere. Çocuğun dünyasını olumsuz etkilediği ve daba dikkatli davranılması konusunda aileleri bilgilendiriyorum.” Sözleriyle gazetede değerlerden yararlanılması için ailenin model olması ve olumsuz içeriklere karşı çocukların bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ece Öğretmen *“Velilerin okuma oranını yükseltmek gerekiyor. Aile olarak hepimiz çocuklarımızla birlikte kitap, gazete, dergi okumaya özendirilmeliyiz. Bunu yerleştiremediğimiz sürece Türkiye’de başarılı olamayız. Okuma saatleri yapılmalı. Her gün yarım saat aileler çocuklarla ilgili kendilerine yararlı bütün basından yararlanabilmeli.”* Değerler eğitimin ailenin katılımını istiyorsak önce aileleri bilinçlendirmeliyiz.” İfadelerini kullanmıştır. Sınıf öğretmenlerine değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesinde yer alması gereken içerik türlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinden alınan yanıtlar Tablo 16’da verilmiştir:

Tablo 16. Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında Bir Çocuk Gazetesinde Yer Alması Gereken İçerik Türlerine İlişkin Görüşleri

Görseller	Karikatür Çocuk resimleri
Tarih	Tarihi kişilerin yaşam öyküleri Tarihsel hikâyeler
Değer içeren haberler	Dostluk teması Sevgi teması Sağlık bilgileri
Eğlence	Bulmaca Bilmece Fıkra Zeka oyunları Çocuk kitabı ve çocuk dergisi tanıtımları Çocukların düzenlediği ya da katılabileceği kampanya festival ve etkinlikler
Sanat	Müzik Şiir Hikaye Moda Masal
Spor	Milli sporcular ve yaşam öyküleri Başka ülkelerde ün kazanmış sporcular ve yaşam öyküleri Yetişkinlerin katıldığı Müsabaka ve turnuvalar ile ilgili haberler Çocuklar için spor müsabakaları
Bilim	Bilim adamlarının yaşam öyküleri icatları ve bilimsel araştırma süreçlerine ilişkin haberler Deneyler Teknolojik gelişmeler
Güncel haberler	Öğrencilerin yaş düzeyine uygun biçimde kaleme alınan haberler İçinde şiddet ve cinsellik gibi vurguların yer alamadığı biçimde sansürlenmiş güncel haberler Çocukları doğrudan ilgilendiren eğitim, eğlence. vb çocuk haberleri Çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin reklam ve haberler

Tablo 16’da da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesinde yer alması gereken içerik türlerine ilişkin önerileri görseller, tarih, değer içerikli haber, bilim, sanat, eğlence, spor, güncel haberler olmak üzere sekiz tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesi çıkarılırsa içinde çocukların ilgisini çekebilecek, çocukların yaş düzeylerine uygun, gelişimlerine katkıda bulunacak çeşitli içeriklerin yer alabileceği ve değerler eğitimi konusunda çocuklar için yararlı kazanımlar sağlayabileceği söylenebilir.

Bilim teması ile ilgili görüş bildiren Semih Öğretmen düşüncelerini “Kesinlikle çok faydalı olacağını düşünüyorum. Özellikle onunla ilgili çalışma yaptık. Kendi sınıf gazetemizi çıkarmıştık kendi dergimizi çıkarmıştık. Bunun olması kadar güzel bir şey olmaz. Bunu biz üç ve dördüncü sınıfta kendimiz yapmaya çalışıyoruz. Ne yapmaya çalışıyoruz? Mesela çocuğun araştırabileceği bilimsel konular çocuğa iyi yönde model olmuş kişiler, örnek kişiler çocuğun kendi yazdığı mesela şiirler oluyor veya bizim belirlediğimiz belli konular oluyor değerlerle ilgili yardımlaşma, erdem gibi bunla ilgili şiirler yazıyorlar hikâyeler yazıyorlar. Onun içerisine koyabileceğimiz farklı bulmacalar olabiliyor kendimizin hazırladığı. Bunları yapabiliriz çocuklara faydalı olur.” şeklinde ifade ederken Ali Öğretmen değer içerikli haber temasına yönelik “Çok güzel olur. Değerler eğitimi konularımız belli zaten işte çocukları bilgilendirecek hem geçmişteki önemli büyüklerimiz hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayacak hem de bizim için ülkemiz için gerekli olan her konuya girilebilir. Kültür aktarımı yapılabilir. Değerlerimizin hepsini belli düzen içerisinde fazla yoğunlaştırmadan çocuğa basit basit her hafta bir değer şeklinde verilebilir.” ifadelerini kullanmış; Fatma Öğretmen ise “Bulmaca kesinlikle olsun isterim. Bulmaca ile çocuklar eğleniyor ve eğlendikleri için çok güzel öğreniyorlar. Bilmece bölümleri olabilir. Resimler

arasındaki farklar, doğru ve yanlış davranışları bulma etkinlikleri görsellerle desteklenebilir. Doğru davranışı yapan, yanlış davranışı yapan gibi bölümler olabilir. O bölümleri yapanlara çıkartmalar şeklinde ödüller olabilir.” sözleri ile eğlence temasına vurgu yapmıştır.

Ece Öğretmen *“Milli eğitim bakanlığıyla birlikte çalışılırsa her okul kendi hazırladığı değişik etkinlikleri şiir, makale, yazı, resim bunları milli eğitimin sitesine gönderir. Orada gazeteyi basacak birim bunları inceler ve yayımlar. Çocuklar da kendi yaptıkları şeyleri orada görürse çok faydalı olur.”* biçiminde önerilerde bulunmuştur.

Beyza Öğretmen *“Çok güzel bir fikir, çok güzel olur. Mesela çocuk dergilerini çok büyük zevkle takip ediyorlar. Bu günlük bir gazete olsa çok güzel olur. Günlük olaylar da olmalı içinde ama çocukların anlayacağı tarzda onlara yerleştirmek istediğimiz değerler haber olmalı..”* ifadelerini kullanmıştır.

Sema Öğretmen’in ise konuyla ilgili düşünceleri şöyledir: *“Değerler eğitimiyle ilgili yardımlaşmadır, saygıdır her türlü şiirlerle fıkralarla eğlenceli bulmacalarla güzel bir gazete olabilir. Anne ve babanın ne kadar değer verdiği de çok önemli. Bulmacalar fıkralar olmalı. Hatta zaman zaman onlarla birlikte hazırlanmalı kendileri de işin içine katılmalı.”*

Can Öğretmen *“Kesinlikle çocuklara örnek olabilecek hikâyeler, masallar, haberler, çizgi romanlar, resimler dikkat çekici, çocukları olumlu davranışlara yönlendirecek yazılar olabilir. Onların anlayabileceği seviyelerde özelli sözler atasözleri ve deyimler olabilir.”* Şeklinde önerilerde bulunurken; Semih Öğretmen *“Sevgi teması olmasını isterdim ben. Eşitlik, adalet temalarının olmasını isterdim. Doğruluk saygı gibi konuların olmasının yararlı olacağı kanaatindeyim.”* sözleriyle değerler eğitiminin gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Esra Öğretmen ise *“Çevre olmalı, sevgiyi işleyen, saygıyı işleyen, ulusal değerleri işleyen, çocukların ilgisini çeken resimler, karikatürler, öyküler, eğitici öyküler olmalı, toplumsal değerleri içermeli haber kısmı da olmalı gazetenin içerisinde. Çevreye karşı duyarlılık işte bayrağımıza istiklal marşımıza ulusal değerlerimize bayrağımıza saygı sevgi olmalı. Cumhuriyetin kurulmasında hizmeti olmuş büyüklerin yer alması gerekir çocukların onları tanımaları. Bilim adamlarımızı tanıtan içerikler olabilir. Bunun dışında ülkemizin folklorik değerlerinin de yer alması gerekir. Önce kendi değerlerimiz sonra evrensel değerler. Barışı sürekli barışı işlememiz gerekiyor.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Şeyma Öğretmen’in düşünceleri ise şöyledir: *“Günümüz gazetelerin çocuklara uygun olmadığını düşünüyorum. Çocuklara eğlenceli, renkli görseller olan bir gazete olursa çocuğun dikkatini çeker. Öğretmenler de destek olursa o gazetenin çok ilerleyebileceğini düşünüyorum. En başta çocuğun kişisel gelişimine katkı sağlayacak ve yeteneklerini ortaya çıkaracak bulmaca, küçük kelime oyunları olabilir, masallar olabilir, okumasını hızlandırıcı hikâye üzerinden çocuğa ders verici, değerler eğitimi içinde barındıran bir gazete olursa çocuk okurken hem sıkılmaz hem de çok şey öğrenmiş olur.”*

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlara ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar iki ana başlık altında ele alınmıştır. Öncelikle günlük gazetelerde yer alan değerler açısından elde edilen sonuçlar; daha sonra ise günlük gazetelerden değerler eğitiminde yararlanmaya yönelik olarak sınıf öğretmenlerinden elde edilen görüşler verilmiş, alanda yapılmış diğer araştırmalarla beraber tartışılmıştır. Bölüm sonunda ise uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmaktadır.

Günlük gazetelerin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan 20 değer açısından incelenmesi sonucunda gazetelerin manşet bölümlerinde en sık rastlanan değer olarak ilk sırada sorumluluk (% 45.5) değerinin yer aldığı görülmektedir. Bozkurt (2009) toplumsal sorumlulukta unutulmaması gereken en önemli noktanın toplumun yapısına özgü ve halkı katılımcı olmaya teşvik edecek çözümler üretmek olduğunu belirtmiş; yaptığı çalışmada da toplumsal sorumluluğu sağlamada medyanın önemli bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda gazeteler toplumda sorumluluk bilinci yaratmada dikkat çekici yayınlar olarak gösterilebilir. Günlük gazetelerin incelenmesi sonucunda günlük gazetelerde en sık rastlanan değer sorumluluk olması gazetelerden bu amaçla yararlanılabileceğini göstermektedir. Sorumluluk değerinin öğretilmesinde altıncı sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarını inceleyen Sezer (2008) araştırma sonucunda ders kitaplarının sorumluluk değerinin öğretilmesi konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda gazetelerin bir kaynak olarak kullanılabileceği söylenebilir. Tepecik (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasında ödevleri etkili olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada gazetelerin sorumluluk değerini sıkça barındırdığı göz önünde bulundurulursa sorumluluk değerinin öğretilmesinde alternatif bir öğretim materyali olarak da işe koşulabileceği söylenebilir.

Değerler açısından günlük gazetelerin reklam bölümleri incelendiğinde sağlıklı olmaya önem verme değeri ile ilgili reklamların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Şahin Kubat (2015) sosyal içerikli reklam kampanyalarını incelediği çalışmasında Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere diğer bakanlıkların da sosyal reklamlara önem vermesi gerektiğini vurgulamıştır. Pehlivan, Genç ve Karaoğlu (1994)’ nun günlük gazetelerdeki sağlık içeriklerini inceledikleri araştırmada sağlık ile ilgili haberlerin az yer aldığı saptanmış, yer alan haberlerin büyük bir çoğunluğunun kısa haberlerden oluştuğu vurgulanmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında günlük

gazetelerde yer alan reklamların sağlığa önem vermekle ilgili olumlu mesajlar içerdiği söylenebilir.. Bu bağlamda sağlıklı olmaya değer verme değerinin öğretiminde günlük gazetelerden yararlanılabileceği söylenebilir.

Değerler açısından günlük gazetelerde yer alan görseller incelendiğinde ise ilk sırada (% 15.6) dayanışma değerinin yer aldığı görülmektedir. Pandır, Efe ve Paksoy (2015) tarafından yapılan çalışmada günlük gazetelerde Suriyeli sığınmacıların temsili üzerine incelemelerde bulunulmuş ve araştırma sonucunda gazetelerde yer alan görsellerin yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili mesajlar barındırdığı belirtilmiştir. Buna bağlı olarak toplumsal sorunların çözümünde kitle iletişim araçlarının, medyanın, yazılı basının etkisi göz ardı edilmemelidir. Gazetelerin içerdiği olumlu mesajlar ile toplumda farkındalık oluşturmada ve toplumsal dayanışmayı sağlamada etkili yayınlar olduğu söylenebilir. Mindivanlı Akdoğan, Boztaş ve Koç (2014) T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan dayanışma, sorumluluk, vatanseverlik, çalışkanlık ve Türk büyüklerine saygı değerlerinin öğretiminde hangi atasözü, deyim ve görsel öğelerin kullanılabileceğini inceledikleri çalışmada bu değerlerin öğretiminde ders kitaplarının yanı sıra atasözleri, deyimler ve görsel materyallerin kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Değerler açısından günlük gazetelerin köşe yazısı bölümleri incelendiğinde ise en sık yer alan değer sorumluluk (%25.3) değeri olduğu görülmektedir. Yurtal ve Yontar (2006)'ın sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinden bekledikleri sorumluluklar ve sorumluluk kazandırmada kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerini belirlemek üzere gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmenlerin öğrencilerden bekledikleri sorumluluklar kapsamında en çok; bireysel çalışmalar, ödev-proje ve grup çalışmaları; nöbet, başkanlık, kulüp çalışmaları, öğretmenin verdiği görevler; derse odaklanma; araç-gereci düzenli olarak eksiksiz getirme ve koruma; derse zamanında ve hazırlıklı gelme; diğer arkadaşlarına ve öğretmenine saygılı olma, onları dinleme; sınıfa giriş-çıkış ve oturma düzenine dikkat etme; bireysel temizliğe ve sınıf temizliğine dikkat etme davranışlarını öğrencilerinde görmek istediklerini belirtmişlerdir. Sorumlulukların aksatılmasını önlemede öğretmenlerin kullandıkları baş etme yöntemleri kapsamında ise öğretmenler çoğunlukla, öğrencilerle ve velilerle bire-bir görüşme, sözlü uyarıda bulunma, görev listeleri, not çizelgeleri tutma, olumlu örnekleri göstererek takdir edip, ödüllendirmeyi kullandıklarını belirtmişlerdir.

Değerler açısından günlük gazetelerin haber bölümleri incelendiğinde ilk sırada dayanışma (%15.2) değerinin yer aldığı görülmektedir. Ayhan (2005) da milli mücadele döneminde yayınlanan gazeteleri incelediği çalışmasında, o dönem gazetelerinin dayanışma ile ilgili içeriklere sıkça yer verdiği sonucuna ulaşmıştır. Toplumsal dayanışma dönem ayırt etmeksizin toplum olarak her zaman sahip olunması istenen bir değerdir. Bu özelliğin gazeteler aracılığıyla topluma kazandırılabilmesi için dayanışma değerine gazetelerde sıkça yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci bölümünde günlük gazetelerden değerler eğitiminde yararlanmaya yönelik olarak sınıf öğretmenlerinden elde edilen görüşlere yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin %20'si (f=5) değerler eğitimi bağlamında gazetelerden yararlandığını; %80'i (f=19) ise gazetelerden yararlanmadığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmenleri gazetelerden yararlanma sebeplerini kolay ulaşılabilir, güncel, ilgi çekici vb. sıralamışlardır. Günlük gazetelerden yararlanmadıklarını ifade eden öğretmenler ise, günlük gazetelerin içeriklerinin olumsuz olduğunu, öğrencilerin yaş düzeyine hitap etmediğini, ulaşılması zor yayınlar olduğunu ve gazetelere ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle olumsuz görüş belirten sınıf öğretmenlerinin günlük gazeteleri kullanmama gerekçeleri incelendiğinde bu olumsuzluğun sebebi olarak daha çok günlük gazetelere düzenli biçimde öğrencilerin ulaşmasının zorluğu ve günlük gazetelerin çocukların gelişim ve düzeyi açısından uygun olmayan içeriklerinin vurgulandığı görülmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak sınıflara düzenli olarak gazete alınması ya da günlük gazetelerin her gün çıkaracağı çocuk ekleri ya da çocuk gazeteleri çıkarılması önerilebilir.

Arın ve Deveci (2008) Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında Sosyal Bilgiler dersinde, güncel olayların kullanımının öğrencilerin başarıları ve bilgileri hatırlama düzeylerini artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

Ünlüer (2008) ilkökul dördüncü sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ve derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin tümüne yakını gazete kullanımıyla dersi daha iyi öğrendiğini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiğini ve araştırma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Lintner (2006) derste güncel olaylara yer vermenin yerel, ulusal ve uluslararası olaylara ilişkin farkındalık kazandırmanın yanı sıra öğrencilere toplum içindeki roller, hakları ve sorumluluklarını da öğrettiğini belirtmektedir. Segall ve Schmidt (2006) ise medyanın açık ve örtülü mesajlar yoluyla bireyleri dünya ve insanlarla ilgili görüş, tutum ve değerleri tartışmaya yönlendirdiği görüşündedir. Street (2002) Sosyal Bilgiler

dersinde gazete kullanımının eleştirel okuyucu, bilgili bir vatandaş ve değişen dünyada bir birey olma yolunda öğrencilere katkı sağladığını belirtmektedir.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri yararlanma sıklığına göre gazetelerin en çok görseller, manşetler, haberler, köşe yazıları ve reklamlar bölümlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde sınıf öğretmenlerinin sözü edilen gazete bölümlerini çocuklar için daha ilgi çekici buldukları söylenebilir. Görseller, Manşetler ve Reklamlar bölümleri için sınıf öğretmenleri görsellik boyutuna vurgu yapmıştır. Bu bağlamda çocuklar için çıkarılacak bir gazetede özellikle görsel öğelere ağırlık verilmesinin çocuklar açısından çok daha dikkat çekici olacağı söylenebilir.

Bayraktaroğlu ve Bayraktaroğlu (2009)'nun gerçekleştirdiği çalışmada gazetelerde yer alan haber fotoğraflarında kötü im'in nasıl kurgulandığına ilişkin analizler yapılmış, analizler sonucunda gazetelerde yer alan fotoğrafların, kurgulanarak sunulduğu ve bu bağlamda neyin kötü olduğu gazetenin sahipleri ve/veya o gazeteyi kontrol eden güç tarafından tanımlandığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra yaşama ilişkin bilgilerimizin ve yaşam tarzımızın görsel imgeler tarafından biçimlendirildiği sonucuna vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda görsel içerikler ile ilgili olarak amaca hizmet eden; öğrencilerin gelişim düzeylerine, ilgilerine ve kazanımlara uygun biçimde tasarlanmış amaçlı görsellerin gazetelerde yer almasının önemli olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerine gazeteleri değerler eğitimi bağlamında derslerde nasıl kullandıkları sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin günlük gazeteleri derslerde kullanım biçimleri: ev ödevi verme, düzenli gazete alma ve sınıfta günlük gazete kullanılarak yapılan uygulamalar biçiminde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin günlük gazetelerden yararlanma biçimleri incelendiğinde gerek ders esnasında gerekse ders öncesi ve sonrasında aktif olarak günlük gazetelerin farklı biçimlerde kullanılabilmesi söylenebilir. Can (2008) gerçekleştirdiği çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik yaklaşım, yöntem ve teknikleri bilmediği sonucuna ulaşmıştır. Keskin ve Öğretici (2013)'nin gerçekleştirdikleri çalışmada değerler eğitime yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin farkındalık düzeylerini geliştirdiği sonucu elde edilmiştir.

Sınıf öğretmenleri günlük gazetelerden yararlanma bağlamında gerçekleştirdikleri uygulamalara örnek olarak gazete ve ilgi köşesi oluşturma, gazete tanıtımı, gazete tasarlama vb. etkinlikleri sıralamışlardır. Öğretmenlerin önerdiği uygulamalar incelendiğinde günlük gazetelerin derslerde çocukların aktif katılımını sağlama yönünde uygulamalara yer verildiği görülmektedir. Ancak sınıf dışında gazetelerden yararlanma yönünde ya da aile katılımı ile gerçekleştirilebilecek uygulamalar bağlamında herhangi bir veriye rastlanmamıştır. Akbaş (2009) ilköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer eğitimi yaparken kullandıkları etkinlikleri 2004 programı öncesi ve sonrasında karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçladığı çalışmada öğretmenlerin öğüt verme, telkinde bulunma ve güzel sözler paylaşma gibi özel etkinliklerin yanı sıra örnek olay incelemesi, sosyal proje hazırlama, değer açıklama ve değerleri destekleyen film izleme gibi etkinliklere yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Tokdemir (2007) 'in araştırma sonuçları öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili neler yapmaları gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, değerler eğitimi konusunda yaptıkları çalışmaların akademik temelden yoksun ve rastlantısal olduğunu göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerine değerler eğitimi bağlamında günlük gazetelerden en çok hangi derste yararlandıkları sorulmuştur. Sınıf öğretmenleri değerler eğitimi bağlamında gazetelerden en sık yararlandıkları dersleri Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri, Müzik, Matematik olarak sıralamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde gazetelerin birçok derste aktif olarak kullanılabilmesi, gazete içeriklerinin ders konularıyla bağlantı kurulabilecek özellikte olduğu söylenebilir. Kavak, Tufan ve Demirelli (2006) 'nin vatandaşların fen okuryazarlığı üzerine gazetelerin potansiyel etkisini araştırmayı amaçladıkları çalışmada gazetelerin, fen ve teknoloji okuryazarlığını destekler nitelikte haber ve yorumlara yer verdiğini ancak yeterli olmadığını, haberlerin içeriklerinin fen ve teknoloji okuryazarlığının tüm boyutlarını orantılı bir şekilde yansıtamadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte gazetelerde çıkan haber ve yorumlarda fen ve teknoloji okuryazarlığının en fazla değinilen boyutunun fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkileri ile ilgili olan boyutu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kabapınar ve Baysal (2004)'in Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde gazete haberinin kullanıldığı bir öğretim tasarlanması ve değerlendirilmesi amacıyla nitel araştırma yönteminin ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda, gerçek yaşama yönelik öğretim ortamı hazırlandığında öğrencilerin, sorunların çözülmesinde, farklılıkların tanınmasında etkin bir biçimde rol alabilecekleri, böylelikle öğrencilerin hem yaşamın içinden gelen sorunlarla tanışacakları, hem de bu sorunların nasıl çözümleneceğine ilişkin bakış açısı oluşturacağı ortaya konulmuştur. İçbay, Temiz ve Kiraz (2007)'in 1.,2. ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarını ahlaki değerler bakımından analiz ettikleri çalışmalarında ders kitaplarında üç düzeyde en fazla yer verilen ahlaki değerlerin farklılık, kişisel sağlık ve değişim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ders kitaplarında en az vurgulanan ahlaki değerler ise vatandaşlık, ulusal birlik ve din olarak bulunmuştur. Buradan hareketle günlük gazetelerin ders kitaplarına alternatif olarak derslerde kullanılacak birer öğretim materyali olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerine günlük gazetelerde en sık rastladıkları değerlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu gazetelerde birçok değere rastlandığını ifade ederken gazetelerde

değerlerin yer almadığını ifade eden öğretmenler de olmuştur. Sınıf öğretmenleri “günlük gazetelerde değerlere yer veriliyor” ve “günlük gazetelerde yer verilmiyor” olmak üzere iki farklı görüş bildirmişlerdir. Gazetelerde değerlerin yer aldığını ifade eden sınıf öğretmenleri en sık karşılaştıkları değerleri: yardımseverlik, dayanışma ve dürüstlük olarak sıralamışlardır. Gazetelerde değerlere yer verilmediğini düşünen sınıf öğretmenleri ise bunun sebebini gazetecilerin tiraj kaygıları ve toplumun değerlere önem vermemesi olarak açıklamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında, büyük bir çoğunluğunun gazetelerde değerlere rastladıkları göz önüne alınırsa; günlük gazetelerin değerler eğitimi içine aldığı ve birçok değeri barındırdığı söylenebilir. Ercan ve Akpınar (2014)’ın araştırmasında inceledikleri gazetede anne babaya hürmet, birlik olma, çalışkan olma, dostluk, edepli olma, eğitim–öğretime önem verme, kibirden uzak durma, sağlıklı olmaya özen gösterme, saygılı olma, tutumlu olma, ulusal değerleri tanıma, yardımsever olma, zamanı doğru kullanma gibi değerlerin yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenleri günlük gazetelerde rastladıkları olumsuz içerikleri: savaş, terör, cinayet, kadına şiddet, taciz ve tecavüz, kötü alışkanlıklar olarak sıralamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda günlük gazetelerde toplumdaki sorunlara açıkça yer verildiği ancak çocukların gelişimi ve düzeylerine uygun olacak biçimde düzenlemelerin gerçekleştirilmediği söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin günlük gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için alınabilecek önlemlere ilişkin görüşleri dört ana tema altında toplanmıştır. Öğretmen açısından alınabilecek önlemler alt temasında gazete okuma ve inceleme konusunda öğretmenlerin öğrencilere rehber olması gerektiği vurgulanmıştır. Yayın organları açısından alınabilecek önlemler alt temasında gazetelerde yer alan olumsuz içeriklere yayın organları tarafından bir sınırlandırma getirilmesi ifade edilmiştir. Aile açısından alınabilecek önlemler alt temasında ailenin gazete okuma konusunda çocuklarına rehber olması gerektiği belirtilmiştir. Çocuk açısından alınabilecek önlemler alt temasında ise çocukların olumsuz içeriklerden kendilerini korumak için bilinçlendirilmeleri gerektiğini vurgulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde gazetelerde yer alan olumsuz içeriklerden çocukları korumak için toplum olarak daha bilinçli davranılması gerektiği bu bağlamda yayın organları, aileler, çocuklar ve öğretmenler boyutlarında ayrı ayrı önlemler alınması gerektiği söylenebilir. Öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitim yoluyla; aileler ise verilecek seminerler ile bilgilendirilebilir.

Sınıf öğretmenlerine değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmaya ilişkin ailelere düşen rol sorulmuştur. Sınıf öğretmenleri değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanmaya ilişkin aile katılımı önerileri olarak ailede gazete okuma saati yapılması gerektiğini, ailelerin çocuklarına model olması gerektiğini, ailelerin bilinçli ve sorumluluk sahibi olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde ailenin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanma konusunda öğretmenlere ve öğrencilere yardımcı olmaları gerektiği, sürece katılım sağlamaları gerektiği ve çocuklara olumlu örnek oluşturmaları gerektiği söylenebilir. Deveci ve Dal (2008) ’ın araştırma sonuçlarına göre öğretmenler okulda öğretilen değer ile öğrencinin ailesinde gördüklerinin örtüşmediğini ifade etmişler, medyanın olumsuz etkisi ve Sosyal Bilgiler dersinde yeterli zamanın olmaması nedeniyle etkili değer eğitim gerçekleştiremediklerini ifade etmişlerdir. Tepecik (2008) araştırmasında ailelerin çocuklarına yeterli düzeyde sorumluluk vermediğini, okulda kazanılan davranışın ailede tekrar edilmemesi nedeniyle kalıcı olmadığı sonucunu elde etmiştir. Veugelers ve Kat (2003) değer eğitimi konusunda öğretmenlerin görevlerine yönelik olarak öğretmenlerin, ailelerin ve öğrencilerin görüşlerini araştırdığı çalışmada katılımcıların öğretmen değerler eğitiminde rol model olduğunun farkında olması ve bu doğrultuda davranışlarını düzenlemesi gerektiği şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Akbaş (2004) araştırmasında öğretmenlerin okulda verilen değerlerin ailede yeterince desteklenmediğini, okul ve aile arasında işbirliği olmadığını ve ailede verilen değer ile okulda verilen değer çatışabileceğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Baydar (2009)’ın araştırma sonuçlarına göre öğretmenler değerlerin öğretiminde en önemli etken olarak aileyi görmektedirler. Öğretmenler ailenin sahip olduğu değerlerin ve ailelerin öğrenim düzeylerinin değer kazanımında problem olabileceğini düşünmektedir. Kuş (2009), öğretmen ve öğrencilerin aile, medya ve sosyal çevrenin değerlerin kazandırılmasında en etkili etmen olduğunu düşündükleri bulgusuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerine değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesinde yer alması gereken içerik türlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesinde yer alması gereken içerik türlerine ilişkin önerileri görsel, tarih, değer içerikli haber, bilim, sanat, eğlence, spor, güncel haberler olmak üzere sekiz bölümde incelenebilir. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında değerler eğitimi bağlamında bir çocuk gazetesi çıkarılırsa içinde çocukların ilgisini çekebilecek, çocukların yaş düzeylerine uygun, gelişimlerine katkıda bulunacak çeşitli içeriklerin yer alabileceği ve değerler eğitimi konusunda çocuklar için yararlı kazanımlar sağlayabileceği söylenebilir. Prencipe (2001) ’nin çocukların ahlaki, dini, ulusal ve siyasi değerlerin öğretimine ilişkin düşüncelerini araştırmayı amaçladığı çalışmasında çocukların değerlerin öğretimini, değerlerin toplum tarafından kabul edilip edilmediğini dikkate alarak değerlendirdiğini, toplumun onayladığı değerlerin öğretiminde olumlu görüş belirttiği sonucuna ulaşmıştır.

Küçük (2010) 'ün ülkemizdeki çocuk dergilerinin gelişimini ve ilk çocuk gazetesine kadar olan süreci betimleyen araştırmasında ülkemizdeki çocuk dergilerinin tarihinin 1869'da Mümeyyiz'le bu tarihten Çocuklara Mahsus Gazete'ye kadar (1896) yirminin üzerinde çocuk dergisinin çıktığını ama bunların biçim ve içerik açısından birbirinin benzeri olduğunu ifade etmiş, Çocuklara Mahsus Gazete'yi, profesyonel ve ilkeli yayın anlayışı ve istikrarlı çizgisiyle bunlardan ayırmıştır. Çocuklara Mahsus Gazete'de şiir, fabl, hikâye, roman, tiyatro, anı, biyografi, gezi yazısı, mektup türünde eserlerin yer aldığını ifade edilmiştir. Güran Yiğitbaşı (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada TRT Çocuk Dergisi'nin bir yıl boyunca yayınlanan içerikleri, dergideki bölümler ve sıklıkla işlenen konular ekseninde incelenmiş, çalışmada, genel olarak Türkiye'deki çocuk yayıncılığı ve dergiciliği hakkında bir betimleme ve izlenim sunmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda dergide, çocuklara olumlu davranışlar kazandırma, kendi kültürel değerlerinin farkındalığını yaratma ve bunları çocukların eğlenceli zaman geçirmelerini sağlayarak gerçekleştirme amacı güdüldüğü sonucu elde edilmiştir.

Sonuç olarak değerler eğitimi bağlamında günlük gazetelerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak pek çok değer öğretiminde günlük gazetelerden yararlanılabileceği söylenebilir. Araştırma sonucunda gazetelerde yer alan değerler gazetenin bölümleri göz önünde bulundurularak incelendiğinde gazetelerin manşet bölümlerinde en çok sorumluluk, sağlıklı olmaya önem verme ve adil olma değerlerinin; reklam bölümlerinde sağlıklı olmaya önem verme, aile birliğine önem verme ve çalışkanlık; görseller içeren bölümlerinde dayanışma, sağlıklı olmaya önem verme, çalışkanlık; köşe yazılarında sorumluluk, adil olma ve duyarlılık; haberlerde dayanışma; duyarlılık ve sorumluluk değerlerine yer verildiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin tümünün günlük gazetelerde farklı oranlarda yer aldığı belirlenmiştir. Ancak sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanma durumları incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin çoğunun değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmadığını ifade ettiği saptanmıştır. Bu durumun temel nedenleri olarak sınıf öğretmenlerinin günlük gazetelerdeki içeriklerin ilkökul çocuklarına uygun olmaması ve düzenli olarak gazetelere ulaşmada yaşanan sorunları belirttikleri görülmüştür. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde gazetelerden yararlanma ve yararlanmama sebepleri; gazeteleri kullanma biçimleri ve gerçekleştirdikleri uygulamalar; gazetelerde en çok yararlandıkları bölümler; gazetelerde en sık rastladıklarını düşündükleri değerler; gazetelerde yer alan olumsuz içeriklere ilişkin görüşler; olumsuz içeriklerden çocukları korumaya yönelik öneriler bağlamında pek çok sonuç elde edilmiştir. Bunun yanı sıra çocuklar için çıkarılacak bir günlük gazetede yer alması gereken içerikler hakkında da sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ulaşılmıştır. Değerler eğitimi ile ilgili günlük gazete kullanmaya yönelik gerçekleştirilecek uygulamalarda ve çıkarılacak çocuk gazetelerinin içeriklerinin oluşturulmasında bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan yararlanılabilir. Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- Hizmet öncesinde sınıf öğretmeni adayları gazetelerden bir eğitim materyali olarak yararlanma konusunda farklı derslerde farklı yöntem ve tekniklerle somut uygulamalar gerçekleştirebilirler.
- Verilecek hizmet içi eğitimler yoluyla sınıf öğretmenleri değerler eğitiminde gazetelerden yararlanma konusunda yeterli duruma getirilebilir.
- Ailelere verilecek seminerler yoluyla çocukları ile birlikte gazetelerden yararlanmaya yönelik olarak ne tür uygulamalar yapılabileceği atölye çalışmaları ile gösterilebilir.
- Günlük gazetelerin yanında verilecek çocuk ekleri ya da doğrudan çıkarılabilecek çocuk gazeteleri yoluyla değerler eğitiminde kullanılabilecek bir eğitim materyali olarak gazeteler tasarlanabilir.
- Gazetelerden farklı konu ya da dersler kapsamında yararlanmaya yönelik farklı araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Değerler eğitiminde kullanılabilecek farklı çocuk kitapları, çocuk dergileri, çizgi film..vb. materyaller doküman incelemesi yoluyla incelenerek değerler eğitimi bağlamında ne ölçüde yararlanılabileceği araştırılabilir.
- Değerler eğitiminde günlük gazetelerden yararlanılarak nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim 2. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. Kastamonu Eğitim Dergisi, 2(17), 403-414.
- Arın, D. ve Devenci, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (26), 170-185.

- Arslan, Z. Ş. ve Yaşar, F. T. (2007). Yükselen değer kavramı üzerine eleştirel bir yaklaşım. Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi, 1(1), 8-11.
- Ayhan, B. (2005). Olağanüstü durumlarda toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye basının katkısı: millî mücadele dönemi türk basını. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bayraktaroğlu A. M. ve Bayraktaroğlu, B. (2009). gazetelerde yer alan haber fotoğraflarında kötünün sunumu üzerine bir inceleme. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. 1(25). Sayfa numarası
- Bozkurt, S. (2009). Toplumsal sorumluluk ve bilinçlendirme kampanyaları: tema vakfı örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Cairns, J. (2000). Morals, ethics and citizenship in contemporary teaching. Education for values. Gardner, R. Cairns, J. Lawton, D. (Eds.). British Library Cataloguing in Publication Data: London.
- Can, Ö. (2008). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET, 3(4), 159-166.
- Deveci, H. ve Dal, S. (2008). primary school teachers' opinions on the efficacy of social studies program in value gain. Humanity & Social Science Journal, 3(1), 1-11.
- Ercan N. A. Ve Akpınar, Ş. (2014). Eski harfli bir çocuk gazetesi: sadakat / etfal. Türklük Bilimi Araştırmaları. 36, 109-131.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2014). Türkiye'de çocuk dergiciliği: trt çocuk dergisi örneği. Sosyal Bilimler Dergisi. 5, 37-56.
- İçbay, M. A., Temiz, N. ve Kiraz, E. (2007). “A review of primary education first, second and third grade life science textbooks: a content analysis of moral values.” In N. P. Terzis (Ed.). Education and Values In The Balkan Countries. (199-211). Greece: Publishing House Kyriakidis Brothers S.A.
- Kabapınar, Y. ve Baysal, N. (2004). İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimine yaşamın kendisini taşımak: gazete haberinin kullanıldığı bir öğretimin tasarlanması ve değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 39, 384-419.
- Kavak, N., Tufan, Y. ve Demirelli, H. (2006). Fen-teknoloji okuryazarlığı ve informal fen eğitimi: Gazetelerin potansiyel rolü. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 17-28.
- Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “duyarlılık” değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: nitel bir araştırma. Değerler Eğitimi Dergisi. 11(25), 143-181.
- Kuş, D. (2009). İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkinliğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Küçük, S. (2010). İlk türkçe çocuk dergileri ve “çocuklara mahsus gazete”. Selçuk üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 24, 221–257.
- Lintner, T. (2006). Hurricanes and tsunamis: teaching about natural disasters and civic responsibility in elementary classrooms. Social Studies, 97(3), 101- 104.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Mindivanlı Akdoğan, E., Boztaş, M. ve Koç, Y. (2014). T.C. inkılâp tarihi ve atatürkçülük dersinde yer alan bazı değerlerin atasözleri, deyimler ve görsel öğeler ile öğretimi. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 159-176.
- Pandır, M., Efe, İ., Paksoy, A.F. (2015) Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi, Marmara İletişim Dergisi, 24, 1-26.
- Pehlivan E., Genç M. ve Karaoğlu L. (1994). Günlük gazetelerdeki sağlıkla ilgili haberlerin incelenmesi IV. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, 12-16 Eylül 1994, Didim Bildiri Kitabı, 167-170.

- Prencipe, A. (2001). Children's reasoning about the teaching of values. (Yüksek Lisans Tezi), University of Toronto, Toronto. AATMQ58877.
- Segall, A. ve Schmidt, S. (2006). Reading the newspaper as a social text. *social studies*, 97(3), 91-99.
- Sezer, T. (2008). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Street, C. (2002). Teaching with the newspaper. *Social Studies*, 93(3), 131-133.
- Şahin Kubat, (2015). Sosyal içerikli reklam kampanyaları (demokrasi ve insan hakları eğitimi kamu spotu uygulaması). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Taylor, M. J. (1996). Values and values education in schools. J. M. Halstead (Ed.). *Values Education and Education in Values*. 3-12. New York: Routledge Falmer.
- Tepecik, B. (2008). Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen Görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tokdemir, M. A. (2007). Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ünlüer, G. (2008). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Veugelers, W. ve Kat, E. (2003). Moral task of the teacher according to students, parents and teachers. *Educational Research and Evaluation*, 9(1), 75-91.
- Yıldırım C. (1996). Eğitimde araştırma metotları. Ankara: Akyıldız Matbaası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurtal, F. ve Yontar, A. (2006). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinden bekledikleri sorumluluklar ve sorumluluk kazandırmada kullandıkları yöntemler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 411-425.